

**आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम
मार्गदर्शक तत्वे**

महाराष्ट्र शासन,
नियोजन विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक :स्थाविका-२००४/प्र.क्र.२७/का.१४४५
मंत्रालय, मुंबई-४०० ३२.
दिनांक : १९ एप्रिल, २००४

वाचा : १) शासन परिपत्रक, नियोजन विभाग क्र.स्थाविका-१०९६/ प्र.क्र.२६/
का.१४४५, दिनांक २८.९.१९९८

परिपत्रक :-

आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने नियोजन विभाग, परिपत्रक क्र. स्थाविका-१०९६/प्र.क्र.२६/का.१४४५, दिनांक २८ सप्टेंबर, १९९८ अन्वये शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय / परिपत्रके इत्यादी विचारात घेऊन या कार्यक्रमाचा उद्देश, या कार्यक्रमांतर्गत घ्यावयाच्या कामांना मंजूरी देण्यासाठी समिती, कामे कार्यान्वित करावयाची कार्यपद्धती तसेच जिल्हा परिषदा/नगर परिषदा/ महानगरपालिका/ महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण (म्हाडा), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व अन्य निम-शासकीय यंत्रणांना निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी कार्यपद्धती, कामांना कार्योत्तर मंजूरी देण्याबाबत, शासकीय व निम-शासकीय अभिकरणांना अभिकरण शुल्क देण्याबाबत, घेण्यात येणा-या कामांसाठी परिरक्षण व देखभाल करण्याचे हमीपत्र घेणे, सुधारित अंदाजपत्रकांना मान्यता देण्याचे अधिकार व कार्यपद्धती तसेच मार्गदर्शक तत्वात अनुज्ञेय असलेल्या व नसलेल्या कामांची यादी जोडण्यात आली आहे. याशिवाय विधीमंडळ सदस्यांनी कामे सुचविण्याची पद्धत इत्यादीबाबत संदर्भाधीन परिपत्रकाद्वारे सूचना देण्यात आल्या आहेत.

आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमाशी संबंधित वरील परिच्छेदात उल्लेख केल्याप्रमाणे परिपत्रक निर्गमित करण्यात आले होते. तथापि, सदर परिपत्रकासोबत जोडलेल्या परिशिष्टामध्ये कामांची विषयानुसार/ स्वरूपानुसार विभागणी करून यादी तयार केलेली नसल्यामुळे आता विषयानुसार व कामांचे स्वरूप विचारात घेऊन या परिपत्रकासोबत अनुज्ञेय कामांचे सुधारित परिशिष्ट "अ" जोडण्यात येत आहे. या

परिपत्रकातील बाबींवर निर्णय घेतांना मूळ आदेशांचा आधार घेण्यात यावा व योग्य ती कार्यवाही करण्यात यावी अशा सूचना देण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(वि. ला. ढोले)
उप सचिव.

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- २) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- ३) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ४) सर्व जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन व विकास मंडळे,
- ५) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
- ६) महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर,
- ७) संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- ८) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
- ९) वित्त विभाग, मंत्रालय,
- १०) सर्व विशेष कार्य अधिकारी (नियोजन) विभागीय आयुक्तांचे कार्यालय,
- ११) सर्व जिल्हा नियोजन अधिकारी,
- १२) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
- १३) सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, सचिवालय, मुंबई (पत्राने),
- १४) मा. मंत्री (नियोजन) यांचे खाजगी सचिव,
- १५) मा. राज्यमंत्री (नियोजन) यांचे खाजगी सचिव,
- १६) निवडनस्ती, कार्यासन-१४४५

परिशिष्ट - अ

एक: बांधकामे :-

ए) पाटबंधारे:-

१. कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे (रु. १५.०० लाख) (शासन निर्णय क्रमांक :
स्थाविका-१०९७/प्र.क्र.८/का-१४४५, दिनांक १६.३.१९९८ व क्रमांक :
स्थाविका-१०९८/प्र.क्र.२२५/का-१४४५, दिनांक ५.११.१९९८)

२. लघुपाटबंधा-याची कामे (रु. १५.०० लाख)

३. वनराई बंधारे जिल्हा कृषि व मृदसंधारण विभागाकडून करणे (शासन निर्णय
क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.३७८/का-१४४५, दिनांक २७.११.२००२)

बी) रस्ते - शासन निर्णय क्रमांक : एसडीपी-१०८७/प्र.५०७/सीआर ७/पीआरजी-२,
दिनांक २४.४.१९८५, ४.११.१९८५ व शासन निर्णय क्रमांक :एसडीपी-१०८८/
सीआर-१/योजना-६, दिनांक १२.९.१९८८)

१. रस्त्यांची कामे (रु.१०.०० लाख)

i) लहान रस्ते (खडीकरण)

ii) मिसिंग लिंक

iii) छोटे पूल

iv) ३ कि.मी. पर्यंत लांबीच्या रस्त्याचे खडीकरण व डांबरीकरण करणे

(सा.बां.वि. च्या प्रमाणकानुसार) (पी.डब्ल्यु.डी. नॉर्म्स) तसेच ३ मी. पेक्षा जास्त
रुंदीचे रस्ते घ्यावयाचे असल्यास, संबंधित नगरपालिका / नगर परिषदा यांची
पूर्वानुमती घेणे आवश्यक आहे.

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका- १०९७/प्र.क्र.२३३/का-१४४५, दिनांक १३.७.१९९८)

v) नळकांडी पूल

vi) साकव

vii) नाल्यांची कामे

viii) रस्त्यांवरील मोरींची कामे

ix) लहान नाल्यावर फरशी बांधणे.

x) फूट ब्रीज

xi) ड्रेनेजची कामे

xii) सिमेंट प्लगची कामे ((शासन परिपत्रक क्रमांक : एसडीपी-१०८९/प्र.१६४/

सीआर- १०/योजना-६, दिनांक ५.५.१९८९ व पत्र दिनांक १.२.१९९२,

पत्र क्र. स्थाविका-१०९४/प्र.६४०/का-१४४५, दिनांक २.८.१९९५)

२. रस्त्याच्या कॉक्रीटीकरणाची कामे: (शासन निर्णय, क्र. स्थाविका-१०९४/प्र.क्र.२९/
का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४) रस्त्याच्या कॉक्रीटीकरणाची मर्यादा व खर्च यांचे निकष यापूर्वी
खडीकरण व डांबरीकरणाच्या कामाप्रमाणे असतील व काही कामे सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या
प्रमाणकानुसार घेणे आवश्यक राहिल.

३. डोंगरी भागातील रस्त्यांच्या वळणावर, नदीच्या काठावर व उघड्या विहिरींवर संरक्षक भिंती/कठडे बांधणे, सदर कामाच्या देखभालीची जबाबदारी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांची राहिल. त्याप्रमाणे त्या संस्थांकडून देखभाल करण्याची हमीपत्र घेण्यात यावे.

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४)

४. नवीन रस्त्यांसाठी मातीकाम करणे, रस्त्यांचे रुंदीकरण करणे, रस्त्याचे चढाव सुधारणे

इ. (शासन निर्णय, क्रमांक: स्थाविका-१०९९/प्र.७/का-१४४५, दिनांक १६.६.१९९९)

५. हॉटमिक्स पध्दतीने रस्त्यांची कामे रु. १०.०० लाखाच्या मर्यादेत

(शासन निर्णय, क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.४०८/का-१४४५, दिनांक १०.७.२००१)

६. महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळास एकात्मिक विकास रस्ते विकास कार्यक्रमांतर्गत प्रती वर्षी रु. २० लाखाच्या मर्यादेत निधी उपलब्ध करणे.

(शासन निर्णय, क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.३९५/का-१४४५, दिनांक २९.११.०२)

सी) पाणी पुरवठा :-

(शासन निर्णय, क्रमांक : एसडीपी-१०८५/प्र.७/पीआरजी-२, दिनांक २४.४.१९८५)

पाणी पुरवठ्याची कामे - (रु. १०.०० लाख)

(ग्राम विकास विभागाच्या प्रमाणकानुसार)

१. ग्रामीण पाणी पुरवठ्याच्या कायम स्वरूपाच्या लहान लहान योजना.

२. ज्या गावांसाठी नळपाणी पुरवठा योजना अगोदरच झाल्या असतील अशा गावांतील वाड्यांसाठी जादा पाईप लाईन टाकून वाड्यांना पाणी पुरवठा करण्यासंबंधीची कामे तसेच पाण्याची टाकी बांधणे

३. गावांतील वाड्यांसाठी विधन विहिरी.

४. शहरी भागातील पाणी पुरवठ्याची कामे.

५. ग्रामीण पाणी पुरवठ्यासाठी सामुहिक विहिरींचे बांधकाम, ग्राम विकास विभागाने सार्वजनिक विहिरींचे बांधकामासाठी जे निकष ठरवून दिलेले आहेत, त्या निकषानुसार आमदारांच्या स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत सामुहिक विहिरींचे बांधकाम अनुज्ञेय राहिल. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४)

६. शासन निर्णय, नियोजन विभाग, क्रमांक : स्थाविका-२००१/प्र.३२०/का-१४४५, दिनांक ३.११.२००० व ३१.३.२००१ अन्वये निर्गमित शासन आदेश रद्द करून, आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत पाणी पुरवठा योजना घेण्यासाठी लोकवर्गणीची घातलेली अट रद्द करण्याबाबत निर्णय (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२०००/ प्र.३२० /का-१४४५, दिनांक ७.७.२००१ दि. ३.५.२००१ पासून आदेश अंमलात)

डी) सामाजिक सभागृह :-

(शासन निर्णय क्रमांक : एसडीपी-१०८५/प्र.५०७/सीआ-७/ पीआरजी-२, दिनांक २४.४.१९८५, शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४) (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र.३७/का-१४४५, दिनांक १८.८.१९९८ व (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.३३५/का-१४४५, दिनांक ३.२.२००१).

१. सामाजिक सभागृह - (रु. १०.०० लाख)

२. अनुसूचित जाती / जमातीच्या वस्त्यांमधील समाज मंदिराच्या दुरुस्तीची कामे

(शासन निर्णय क्रमांक : एसडीपी-१०८८/सीआर-१/ योजना-६, दिनांक ७.२.१९८९)

३. समाजमंदिर व कम्युनिटी हॉलची कामे घेणे :-

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.१.१९९३ सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-१ मध्ये अनुक्रमांक ५ व अ.क्र.२९ अन्वये) समाजमंदिर व कम्युनिटी हॉलची वेगवेगळी कामे अनुज्ञेय आहेत. तसेच एका गावात अगोदरच समाजमंदिर असले तरी

अनुसूचित जाती व जमातीच्या निरनिराळ्या गरजांनुसार दुसरे समाजमंदिर बांधणे अनुज्ञेय आहे. परंतु जाती विरहित समाज निर्माण करण्याचे शासनाचे धोरण असल्यामुळे व निरनिराळ्या समाजात व धर्मात एकात्मिकता साधण्याच्या धोरणामुळे यापुढे एका गावी समाजमंदिरे आणि कम्युनिटी हॉलची वेगवेगळी कामे न घेता दोन्हीही कामांच्या ऐवजी एकच सामाजिक सभागृह (कम्युनिटी हॉल) लोकांच्या गरजेनुसार बांधण्यात यावे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/ प्र.२९/का-१४४५, दिनांक १९.१०.१९९४) असा शासनाने फेर विचारांती निर्णय घेतलेला आहे. खर्चाची कमाल आर्थिक मर्यादा रु. १०.०० लाख आहे. खाली नमूद केलेल्या अटीच्या अधिन सामाजिक सभागृहाची कामे (कम्युनिटी हॉल) घेण्यात यावीत.

३.१ या कम्युनिटी हॉलसाठी वरील खर्चाच्या मर्यादेत आवश्यकतेनुसार संडास व मुतारीची व्यवस्था करता येईल.

३.२ वर नमूद केलेल्या खर्चाच्या मर्यादेत टाईप डिझाईनप्रमाणे कामे घेण्यात यावीत. टाईप डिझाईन्स स्वतंत्रपणे उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. तोपर्यंत नेहमीच्या पध्दतीप्रमाणे वर नमूद केलेल्या खर्चाच्या मर्यादेत कामे घेण्यात यावीत.

३.३ जर एखाद्या जनहितकारी संस्थेने खर्चाचा भार घेतल्यास अथवा देणगी दिल्यास वर नमूद केलेल्या खर्चाच्या मर्यादेत कामे घेण्यास परवानगी देण्यात येत आहे. परंतु मिळणारी देणगी ही पूरक असावी व ती शासनातर्फे होणा-या खर्चापेक्षा जास्त असू नये. मात्र कोणत्याही परिस्थितीत वरील खर्चाच्या मर्यादेबाहेर खर्च करण्यात येऊ नये. तसेच कम्युनिटी हॉलची मालकी शासकीय यंत्रणेकडे राहिल.

३.४ वरील अटी व्यतिरिक्त शासनाने वेळोवेळी घालून दिलेली मार्गदर्शक तत्वे या कामांनाही लागू होतील.

३.५ समाजमंदिराची / सामाजिक सभागृहाची कामे यापूर्वीच मंजूर करण्यात आली असतील व ती घेण्यात आली असतील तर ती पूर्ण करावीत. परंतु नवीन कामे मात्र वरील मार्गदर्शक तत्वानुसार यापुढे घेण्यात यावीत. (संदर्भातील परिपत्रक दिनांक २८.९.१९९८ नुसार)

४. आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत राज्यामध्ये बांधण्यात येणारी सभागृहे स्थानिक लोकांच्या गरजा लक्षांत घेऊन बांधण्यात यावीत. (शासन निर्णय,नियोजन विभाग, क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.३३५/का-१४४५, दिनांक ३.२.२००१)

५. नगरपालिका व महानगरपालिका क्षेत्रांसाठी गरजेनुसार एकापेक्षा जास्त मात्र जातीविरहित समाज निर्माण करण्याचे धोरण पाहता एका वॉर्डात एकच) सामाजिक सभागृह बांधणे. (शासन निर्णय,क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.३८८/का-१४४५, दिनांक २५.३.२००३)

ई) व्यायाम शाळा :-

(शासन निर्णय क्र, एसडीपी-१०८५/५०७/सीआर-७/पीआरजी-२, दि.२४.४.१९८५)

१. व्यायाम शाळा :- (रु. १०.०० लाख)

२. आमदारांच्या स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत शासकीय तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी बांधलेल्या व्यायामशाळांना रु. ५०.००० पर्यंत क्रीडा साहित्य व इतर उपकरणे खरेदी करणे अनुज्ञेय आहे. हे साहित्य स्थानिक विक्रेत्याकडून खरेदी करणे अनुज्ञेय असून, या खरेदीसाठी जिल्हा क्रीडा अधिकारी हे सक्षम अधिकारी म्हणून राहतील. साहित्य खरेदीच्या अटी शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९७/प्र.१२७/का-१४४५, दिनांक १७.३.१९९८ अन्वये अनुज्ञेय राहिल.

एफ) स्मशानभूमी :-

(शासन निर्णय क्रमांक : एसडीपी-१०८७/सीआर-९५/पीआरजी-२दिनांक १३.१.१९८८)

१. स्मशानभूमीची कामे (रु.१०.०० लाख)

जी) चावडी :-

(शासन निर्णय क्रमांक : एसडीपी-१०८७/ सीआर-१/ योजना-६, दिनांक १२.९.१९८८ व क्रमांक : स्थाविका-१०९४/६०/आमदार/का-१४४५, दिनांक २४.१०.१९९४)

१. चावडी - (रु. १०.०० लाख)

एच) ग्राम सचिवालय :-

(शासन निर्णय, क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.३६/का-१४४५, दिनांक ५.२.२०००)

१. ग्राम सचिवालय (रु. ५.०० लाख)

आय) सार्वजनिक वाचनालय :-

(शासन परिपत्रक, क्रमांक : एसडीपी-१०८८/सीआर-१/योजना-६, दिनांक १२.९.१९८८)

१. सार्वजनिक वाचनालयाचे बांधकाम (रु. १०.०० लाख)

२. वाचनालयाच्या बांधकाम खर्चातील १० टक्के रक्कम वाचनालयाकरिता पुस्तके खरेदीसाठी व त्यांच्या रक्षणासाठी रॅक्स व कपाटे खरेदीसाठी अनुज्ञेय. इमारत बांधकामासाठी महापालिका हद्दीत रु. १०.०० लाख, जिल्हा व तालुक्याच्या ठिकाणी व अन्यत्र "अ" वर्ग वाचनालय रु. ६.०० लाख. "ब" वर्ग वाचनालयासाठी रु. ४.०० लाख, "क" वर्ग वाचनालयासाठी रु. २.०० लाख "ड" वर्ग वाचनालयासाठी रु. १.०० लाख एवढी मर्यादा (शा. नि. क्रमांक : स्थाविका-१०९९/प्र.२२/का-१४४५, दिनांक ६.३.२०००)

जे) कंपाऊंड वॉल :-

(संरक्षक भित्त) (शासन निर्णय, क्रमांक : स्थाविका-१०९१/प्र.३९३/सीआर-३५/योजना-६, दिनांक २९.१.१९९२)

१. सामाजिक सभागृह, स्मशानभूमी, प्राथमिक शाळा (मान्य संकल्पचित्रात असल्यास), आश्रमशाळा, पाळणाघरे, पोस्टमार्टम रुम इत्यादी अनुज्ञेय कामांना कंपाऊंड वॉल अथवा कुंपण घालण्याची कामे पुढील अटीच्या अधिन राहून घेता येईल.

१.१ कंपाऊंड वॉल अथवा कुंपण घालण्याच्या कामाचा अंतर्भाव मार्गदर्शक तत्वातील (स्थानिक विकास कार्यक्रमाच्या) अनुज्ञेय कामांत करण्यात यावा. मात्र हे एक वेगळे काम न समजता तो अनुज्ञेय मूळ कामाचाच एक भाग समजण्यात यावा. याचाच अर्थ असा की, कुंपण घालण्याचे काम हे स्वतंत्र काम म्हणून अनुज्ञेय ठरणार नाही किंवा अस्तित्वात असलेल्या कामाला केवळ कुंपण घालणे अनुज्ञेय राहणार नाही.

१.२ कुंपण घालण्याच्या कामाचा खर्च हा वेगळा अनुज्ञेय न समजता मूळ कामाच्याच खर्चाचा (अनुज्ञेय कामाच्या) एक भाग असेल व तो मूळ कामाच्याच एकूण खर्चाच्या (रु. १.०० लाख) मर्यादेच्या अधिन असेल. जेथे खर्चाची कमाल मर्यादा कमी असेल तेथे त्या मर्यादेपर्यंत असेल.

१.३ कुंपण घालण्याच्या कामाचे टाईप डिझाईन व आवश्यकता मूळ कामाच्या बांधकामाशी पूरक असेल. मूळ कामाला टाईप डिझाईनमध्ये तरतूद नसल्यास हे काम अनुज्ञेय ठरणार नाही.

१.४ कुंपण घालण्याची मुभा ही १९९२-९३ पासून घेण्यात येणा-या निवन कामांनाच अनुज्ञेय ठरेल. त्या अगोदरच्या कामांना कुंपण घालण्याचा खर्च अनुज्ञेय ठरणार नाही.

२. राज्यातील महानगरपालिका/नगरपरिषदा/ग्राम पंचायती यांच्या क्षेत्रांतील सध्या अस्तित्वात असलेल्या स्मशानभूमींना कुंपण घालणे/त्यावर शेड्स घालणे. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.८.१९९२)

३. डोंगर उतारावर जेथे घोषित गलिच्छ वस्त्या असतील तेथे डोंगरावरील दरडी कोसळू नयेत म्हणून संरक्षक भित्त बांधणे तसेच समुद्राच्या व नदीकाठी जेथे घोषित गलिच्छ वस्त्या असतील तेथे संरक्षक भित्त बांधणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका- १०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.८.१९९२).

४. वन विभागाच्या जमिनीवर त्यांचे परवानगीने जंगली जनावरांपासून संरक्षण होण्यासाठी कंपाऊंड वॉल अथवा कुंपण घालणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र.२८३/का-१४४५, दिनांक १७.३.१९९९)

५. नगर परिषद व जिल्हा परिषदेच्या शाळांना कुंपण घालणे.

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९९/प्र.५८/का-१४४५, दिनांक १२.४.१९९९)

दोन) शिक्षण :-

१. आदिवासी क्षेत्रात आश्रमशाळा (रु.१०.०० लाख)

२. प्राथमिक शाळांच्या नवीन खोल्या (बांधकामाची कमाल मर्यादा:

आदिवासी विभाग रु. १.३० लाख बिगर आदिवासी विभाग रु.१.२० लाख),

(शा.

नि. क्रमांक : स्थाविका-१०९७/प्र.२०८/का-१४४५, दिनांक ९.७.१९९९)

३. प्राथमिक शाळा खोलीची विशेष दुरुस्ती (शासन निर्णय क्र. एसडीपी-

१०८५ /५०७/सीआर-७/पीआरजी-२, दि.४.११.१९८५).

४. ग्राम पंचायतीच्या बालवाडीकरिता इमारत बांधणे :-

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४). बालवाड्यांचे काम ग्राम पंचायतीच्या हद्दीत घेऊन त्यांच्या देखभालीची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीकडे राहिल व त्याप्रमाणे हमीपत्र घेणे आवश्यक राहिल.

५. अनुदानित माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शाळा व महाविद्यालयांमध्ये संगणक उपलब्ध करणे (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र.७२/का-१४४५, दिनांक ५.११.१९९८) एका शाळेला जास्तीत जास्त रु.१०.०० लाखाच्या मर्यादेत खरेदी करण्यास अनुमती (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र.२९८/का-१४४५, दिनांक ३०.९.१९९९)

६. विमुक्त जाती, भटक्या जमाती इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभागाच्या अनुदानित असलेल्या आश्रमशाळांना संगणक सुविधा उपलब्ध करणे (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र.२९८/का-१४४५, दिनांक १६.५.२०००)

७. शालेय शिक्षण विभागाच्या क्र. आयटीपी-२०००/७२/२०००)/संगणकीकरण कक्ष दि. ३१.८.२००० च्या निर्णयानुसार (परि. ३) शाळा पात्रतेचे निकष पूर्ण करणा-या माध्यमिक शाळांकरिता रु.२.०० लाखापर्यंत निधी एकदाच (वन टाईम ग्रंट) पुस्तके घेण्याकरिता अनुज्ञेय करणे. (शासन निर्णय क्रमांक:स्थाविका-२००२/प्र.२३३/का-१४४५, दिनांक १६.९.२००२)

तीन) क्रीडा विषयक :-

१. शासनाच्या तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चालविण्यात येणा-या प्राथमिक / माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये, आदिवासी विकास विभागातर्फे चालविण्यात येणा-या आश्रमशाळा यांच्या क्रीडांगणाची कामे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९७/प्र.४१/का-१४४५, दिनांक ११.६.१९९८)

२. शासनाच्यावतीने आयोजित करण्यात येणा-या सर्व स्तरावरील तसेच, विविध मान्यता प्राप्त एकविध खेळांच्या अधिकृत संघटनांद्वारा आयोजित राज्य, राष्ट्रीय तसेच, आंतरराष्ट्रीय स्पर्धा यासाठी निधी उपलब्ध करणे (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-२००३/प्र.३४८/का-१४४५, दिनांक ८.५.२००२)

३. नगरपालिका क्षेत्रात उद्यानाच्या विकासासाठी व उद्यानात बालकांसाठी क्रीडा साहित्य उपलब्ध करून देणे रु.१.०० लाखाच्या मर्यादेत (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.२८१/का-१४४५, दिनांक ६.९.२००२)

चार) आरोग्य विषयक :-

१. दिनांक १२.९.१९९८ रोजी अस्तित्वात असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रात जेथे सोय नाही तेथे पोस्टमॉर्टेम रुमचे बांधकाम (शासन निर्णय क्रमांक: एसडीपी-१०८८/ प्र.१/योजना-६, दिनांक १२.९.१९८८).

२. दिनांक ३१.८.१९९८ रोजी अस्तित्वात असलेल्या नगर परिषदांच्या दवाखान्यात /नगर परिषद क्षेत्रातील ग्रामीण रुग्णालयात जेथे अगोदरच अशी सोय नाही तेथेच पोस्टमॉर्टेम रुमचे बांधकाम. (शासन निर्णय क्रमांक: एसडीपी-१०८८/प्र.क्र.११/योजना-६, दिनांक ३१.८.१९८९).

३. सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या जीवनदायी योजनेच्या निधीचा जो ट्रस्ट स्थापन केला आहे त्यासाठी एक वेळ मदत म्हणून निधी वर्ग करण्यास अनुमती (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९७/प्र.३/का-१४४५, दिनांक २०.१०.१९९९)

पाच) सार्वजनिक सुविधा :

(ए) स्वच्छता :

१. ग्राम पंचायती/नगर परिषदा/नगरपालिका हद्दीत सार्वजनिक उपयोगासाठी संडास बांधणे, हे संडास ग्राम पंचायत/नगर परिषदा/महानगरपालिका यांच्या मालकीचे असतील व त्यांच्या देखभालीची जबाबदारी संबंधित संस्थेला घ्यावी लागेल. तसेच हे संडास सार्वजनिक उपयोगासाठी उपलब्ध असावेत.

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/ मातब/सीआर-१३/योजना-६/का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३)

२. महानगरपालिका, नगरपालिका व नगर परिषद क्षेत्राला सार्वजनिक ठिकाणी सुलभ शौचालये बांधणे, मात्र स्थानिक विकास कार्यक्रमातून कोणत्याही एका सुलभ शौचालयामागे रु. १०.०० लाखाच्या मर्यादेपर्यंत खर्च करण्यात यावा. त्यावरील अतिरिक्त खर्च संबंधित महानगरपालिका, नगरपालिका अथवा नगर परिषद यांनी सोसावा. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-१०९२/ मातब/सीआर-१३/योजना-६/का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३ व (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४).

३. सार्वजनिक उपयोगासाठी मुता-या बांधणे, (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४).

४. प्राथमिक शाळा खोल्यांच्या आवारात संडास/ मुतारी बांधणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४).

५. ग्राम पंचायत हद्दीत गटार बांधणे :-
(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४). या कामाचा अंतर्भाव ड्रेनेजच्या कामांमध्ये होत असल्यामुळे सदरचे काम घेण्यात यावे.

६. महानगरपालिका, नगरपालिका व नगर परिषद क्षेत्रात सुलभ शौचालयाचे बांधकाम :- (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/मातब/ सीआर-१३/ योजना-६/ का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३ सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट १ अ.क्र.४० अन्वये सुलभ शौचालयाच्या बांधकामाच्या खर्चाची मर्यादा रु.५.०० लाख आहे. बृहन्मुंबई शहरापुरती ही मर्यादा रु. १०.०० लाख इतकी राहिल. इतर अटी पूर्वीप्रमाणे असतील.

७. फिरते शौचालयासाठी लागणारी ट्रॉली खरेदी करणे. ट्रॉलीची देखभाल/ दुरुस्ती संबंधित महानगर पालिकेने/नगर परिषदेने स्वखर्चाने करावी. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.२८६/का-१४४५, दिनांक ११.९.२००२)

८. स्वच्छता अभियानांतर्गत लागणा-या यंत्रसामुग्रीचा (फिरती ट्रॉली) खरेदी करणे. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-२००२/प्र.३४१/का-१४४५, दिनांक १२.११.२००२)

९. कच-याची विल्हेवाट लावण्यासाठी फिरत्या ट्रॉलीला वाहून नेण्यासाठी "क" वर्ग नगर परिषदांसाठी "ट्रॅक्टर" खरेदी करणे. (शासन निर्णय क्रमांक :स्थाविका-२००२/प्र.३४१/का-१४४५, दिनांक १२.३.२००३).

१०. घनकचरा व्यवस्थापन व सुविधा निर्माण करणे. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-२००४/प्र.४३/का-१४४५, दिनांक २०.२.२००४.

बी) वीज पुरवठा :-

१. सार्वजनिक रस्त्यावर दिवाबत्तीची सोय करणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९५/प्र.४१/का-१४४५, दिनांक १९.११.१९९६ व २९.११.१९९६)

२. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाच्या कामासाठी काही अटीवर ट्रान्स्फॉर्मर व इतर विद्युत साहित्य खरेदी करणे (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.१९१/ का-१४४५, दिनांक १८.१०.२००२)

सी) परिवहन :-

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र.२४९/का-१४४५, दिनांक २५.१०.२०००)

१. महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाच्या ग्रामीण भागातील एस. टी. थांब्यावर ६०,००० रुपये खर्चाच्या मर्यादेपर्यंत निवारे (sheds) बांधणे, (हया थांब्याची परिरक्षणे, देखभाल इ. जबाबदारी ग्राम पंचायतीवर राहिल आणि त्यासाठी हया कार्यक्रमातून निधी दिला जाणार नाही. (शासन निर्णय क्रमांक:स्थाविका-१०९२/मातब/ सीआर-१३/ योजना-६/ का-१४४५, दिनांक १८.८.१९९२)

२. राज्यातील समुद्रकिनारे, नद्या, खाडया येथे जलवाहतुकीच्या उपयोगासाठी सध्या उतारु धक्का अस्तित्वात नाही तेथे उतारु धक्के बांधणे,या धक्क्यांची देखभाल करण्याची जबाबदारी शासकीय / स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी उचलणे आवश्यक राहिल. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६/का-१४४५, दिनांक १८.८.१९९२)

३. एस.टी. महामंडळाचे जागेवर प्रवाश्यांसाठी प्रतिकालय व वाहतूक नियंत्रण कक्ष बांधणे (शासन निर्णय क्रमांक :स्थाविका-२००१/प्र.१४३/का-१४४५, दिनांक ३१.८.२००१) रु.१०.०० लाखाच्या मर्यादेत.

सहा) इतर सुविधा :-

१. ज्या झोपडपट्ट्यांमध्ये (घोषित गलिच्छ वस्त्या) सार्वजनिक सुविधा निर्माण करण्याची शासनाची जबाबदारी आहे अशा ठिकाणी सार्वजनिक उपयोगाकरिता स्नानगृहे, संडास, अस्तित्वात असलेल्या संडासाची दुरुस्ती, पायवाटा, सार्वजनिक स्वरूपाचा पाणी पुरवठा व दिवाबत्ती अशी सामान्य स्वरूपाची कामे. (शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८७ /३४३/सीआर-१८/पीआरजी-२, दि.९.१२.१९८७ आणि (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६/ का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३)

२. ज्या जिल्ह्यांत जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाच्या सभा घेण्यासाठी पुरेशी व्यवस्था नाही अशा जिल्ह्याच्या ठिकाणी सभागृह बांधणे, या बांधकामाचा खर्च कोणत्याही परिस्थितीत रु.१०.०० लाखापेक्षा जास्त असू नये. (शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८९/१७७/सीआर-११/योजना-६, दि.४.५.१९८९).

३. पोलीस चौकीचे बांधकाम गृह विभागाने विहित केलेल्या आर्थिक व अन्य निकषाप्रमाणे परंतु कोणत्याही परिस्थितीत कामाचा खर्च रु.१०.०० लाखाच्या विहित मर्यादेत असला पाहिजे.(शासन निर्णय क्र, एसडीपी-१०८९/३५१/सीआर-१८/योजना-६, दि.७.९.१९८९व क्रमांक:स्थाविका-१०९२/४७२/योजना-६,दिनांक ३१.१०.१९९१).

४. जिल्हा मुख्यालय / तालुका मुख्यालय येथे शासकीय कार्यालयाच्या परिसरात जनतेसाठी प्रशिक्षकक्ष बांधणे (शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०९०/४१३/प्र-१६योजना-६, दि.१५.१०.१९९०)

५. महानगरपालिका क्षेत्रात मोकळ्या जागेचे मैदानात / उद्यानात रुपांतर करणे व त्यास तारेचे कुंपण करणे (मोकळ्या जागेचे मैदानात /उद्यानात रुपांतर करणे व तारेचे कुंपण घालणे ही कामे वेगवेगळी न समजता एकाच कामाचा भाग म्हणून समजण्यात यावी.) जुन्या कुंपणाऐवजी नवीन कुंपण घालणे या कामात अनुज्ञेय राहणार नाही.
(शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०९० /७४/ सीआर-२/ योजना-६, दि.१७.९.१९९१)
६. राज्याला नद्या व तळी येथे सार्वजनिक उपयोगासाठी कपडे धुण्यासाठी घाट बांधणे.
(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/ मातब/सीआर-१३/योजना-६/ का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३)
७. थंड हवेच्या ठिकाणी अथवा पर्यटन स्थळी पर्यटकांच्या सुरक्षिततेसाठी सिमेंटचे संरक्षक कट्टे बांधणे :- (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४)
थंड हवेच्या ठिकाणी अथवा पर्यटन स्थळी फार मोठ्या प्रमाणावर पर्यटक येतात. अशा डोंगराच्या परिसरात असणा-या स्थळांवर काही धोकादायक जागांमुळे पर्यटकांची होणारी गैरसोय दूर करण्यासाठी आमदारांच्या स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत संरक्षक कट्ट्याचे काम घेण्यास परवानगी देण्यात येत आहे.
८. ग्राम पंचायतीसाठी व्यासपीठ / रंगमंच (स्टेज) बांधणे :- (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.२९/का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४) सदर व्यासपीठ / रंगमंच (स्टेज) चे बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर त्याची देखभालीची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीवर राहिल. याबाबत ग्राम पंचायतीकडून हमी पत्र घेणे आवश्यक राहिल.
९. शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्यालयामध्ये माहिती तंत्रज्ञान वापरासाठी खर्च करणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९८/प्र. २९८/ का-१४४५, दिनांक २२.१२.१९९८)
१०. विधानमंडळ सदस्यांना संगणक उपलब्ध करणे (शासन निर्णय क्रमांक:स्थाविका-२०००/प्र. २२३/ का-१४४५, दिनांक २.११.२०००)

सात) बृहन्मुंबई व इतर महानगर पालिका क्षेत्रातील विशेष कामे :-

१. महानगरपालिका क्षेत्रातील उपकर आकारण्यात आलेल्या चाळीमधील (सेस्ड ब्लिडिंग) गळ्या, गटारे सार्वजनिक स्वच्छतागृहे बांधणे व त्याची दुरुस्ती, दुरुस्त न होणा-या संडासाची पुनर्बांधणी व दुरुस्ती सार्वजनिक न्हाणीगृहे बांधणे, सार्वजनिक पॅसेज व व्हरांडे यांची दुरुस्ती अशी कामे, (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९४/प्र.क्र.२९/ का-१४४५, दिनांक ६.४.१९९४) त्याचप्रमाणे पिण्याच्या पाण्याच्या पध्दतीच्या (piped Water Systems) दुरुस्तीची कामे, मात्र चाळीच्या इमारतीची दुरुस्ती, भिंतीना प्लॅस्टर लावणे, रंग लावणे, विद्युतीकरण करणे अशी कामे या अंतर्गत घेता येणार नाहीत. (शासन निर्णय क्र, एसडीपी-१०८७/३४३/सीआर-१८/ पीआरजी-२, दि.१२.१२.१९८७ व (शासन निर्णय क्रमांक:स्थाविका-१०९२/मातब/ सीआर-१३/योजना-६/ का-१४४५, दिनांक १८.१.१९९३)
२. महानगरपालिका क्षेत्रातील खाजगी / शासकीय/ महानगरपालिका यांच्या मालकीच्या जागांवरील घोषित गलिच्छ वस्त्यांत (Declared Slums) सार्वजनिक उपयोगाची (Public Utility) म्हणून बालवाड्या, व्यायामशाळा इत्यादी सुविधांची कामे.
(शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८७ /३४३/ सीआर-१८/ पीआरजी-२, दि.१२.१२.१९८७)
३. महानगरपालिकेच्या मालकीच्या इमारतीमधील अशी विशिष्ट दुरुस्तीची कामे जसे की, गळ्या, गटारे, सार्वजनिक स्वच्छता गृहे व संडास यांची दुरुस्ती व पिण्याच्या पाण्याच्या पध्दतीच्या (piped Water Systems) दुरुस्तीची कामे, मात्र अशा इमारतींची दुरुस्ती, भिंतीना प्लॅस्टर लावणे, रंग लावणे, विद्युतीकरण करणे अशी कामे या कार्यक्रमाखाली घेता

- येणार नाहीत. (शासन शुध्दीपत्रक क्र.एसडीपी-१०८८/ ७३/योजना-६ दिनांक १९.९.१९८८ व शासन निर्णय क्र.एसडीपी-१०८९/२२३/योजना-६, दि.१.७.१९८९)
४. (१) बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रातील शासकीय मालकीच्या बी. डी.डी. चाळी व बी.आय.टी. चाळी यामधील वर क्र.३ मध्ये उल्लेखिलेली दुरुस्तीची कामे, एका चाळीच्या अशा कामावरील खर्च मात्र रु. १०.०० लाखाच्या मर्यादेत असला पाहिजे.
(शासन शुध्दीपत्रक क्र.एसडीपी-१०८९/३५१/सीआर-१८/योजना-६, दिनांक २.९.१९८९)
- (२) महानगरपालिकेच्या मालकीच्या शाळांच्या विशेष दुरुस्तीची कामे, मात्र एका शाळेच्या दुरुस्तीच्या कामांवरील अंदाजित खर्च रु. १०.०० लाख रुपयांपेक्षा जास्त असू नये. तसेच दुरुस्तीमधील नैमित्तिक दुरुस्ती व रंग काढणे या बाबींचा समावेश नसावा. खाजगी इमारतींतील महानगरपालिकेच्या शाळेच्या दुरुस्तीची कामे मात्र या कार्यक्रमाखाली घेता येणार नाहीत. (शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८९ /३५१/ सीआर-१८/योजना-६ दिनांक २.९.१९८९)
- (३) खालील अटीच्या अधीन राहून महानगरपालिका क्षेत्रात पाळणाघरे बांधण्याची कामे :- (शासन निर्णय क्र,एसडीपी-१०८९/३५१/सीआर-१८/योजना-६,दिनांक २.९.१९८९)
- (३.१) या बांधकामावरील खर्च रु. १०.०० लाखापेक्षा जास्त असू नये.
- (३.२) या पाळणाघराची मालकी शासनाची अथवा महानगरपालिकेची राहिल.
- (३.३) अशी कामे घेण्यापूर्वी पाळणाघरे चालविण्याची तसेच त्यांची देखभाल/ परिरक्षण करण्याची व्यवस्था प्रथम ठरविण्यात यावी.
- (३.४) शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८७ /३४३/ सीआर-१८/पीआरजी-२, दिनांक ९.१२.१९८७ च्या शासन निर्णयानुसार बालवाड्या चालविण्यासाठी ज्या अटीवर रजिस्टर्ड संस्था / विश्वस्त संस्था यांना देण्याची मुभा आहे, त्याच धर्तीवर आवश्यक असल्यास, ही पाळणाघरे रजिस्टर्ड विश्वस्त संस्थाना चालविण्यास देण्यात येतील.
- (३.५) पाळणाघर चालविण्यासाठी पाळणे व इतर साहित्य इ. खर्च त्या रजिस्टर्ड संस्था / विश्वस्त संस्थाना करावा लागेल.
४. महानगरपालिकेच्या अथवा शासनाच्या मालकीच्या रस्त्यांवर पदपथ (फूटपाथ) बांधणे किंवा त्यांची विशेष दुरुस्ती ही कामे, प्रत्येक कामाचा खर्च रु. १०.०० लाख ह्या विहित मर्यादेत असला पाहिजे. नैमित्तिक व किरकोळ दुरुस्तीची कामे मात्र घेता येणार नाहीत. शासन निर्णय क्र, एसडीपी-१०८९/३५१/ सीआर-१८/योजना-६, दिनांक २.९.१९८९)
५. महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीच्या बगीच्यांमध्ये रु.१.०० लाखाच्या मर्यादेत बसणारे पुढे नमूद केलेल्या प्रकारचे पक्क्या स्वरूपाचे बसवायचे (फिक्चर्स) खेळाचे साहित्या बसविणे.(शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८९ /३५१/ सीआर-१८/योजना-६, दिनांक २१.१२.१९८९)
१. लोखंडी घसरगुंडी.
  २. हत्तीवरील घसरगुंडी.
  ३. रेनबो.
  ४. बास्केट बॉल पिलर्स.
  ५. लोखंडी पाळणे इत्यादी.
६. बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या / म्हाडाच्या मालकीच्या सध्या अस्तित्वात असलेल्या बगीचांना कुंपण घालणे.(शासन निर्णय क्रमांक :स्थाविका-१०९५/मातब/ सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.८.१९९२)
७. बृहन्मुंबईत महानगरपालिका आणि म्हाडाच्या मालमत्तेवर किंवा प्रकल्पावर अतिक्रमण न होण्याच्या दृष्टिने कंपाऊंड बांधणे. (शासन निर्णय क्रमांक :स्थाविका-१०९२/ मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.८.१९९२)

८. बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रात स्मशानभूमीमध्ये खालीलप्रमाणे कायम स्वरूपाच्या सुविधा पुरविणे :-

(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.१.१९९३).

१. लोकांना थांबण्यासाठी शेड्स बांधणे.
२. लोकांना बसण्यासाठी बाकडी टाकणे.
३. हातपाय धुण्यासाठी पाणी पुरवठ्याची सोय करणे.
४. आवश्यकतेप्रमाणे प्रेताच्या दहनासाठी स्टँड बांधणे.

वरील चारही प्रकारच्या कामांसाठी एकत्रितपणे खर्च रु. १०.०० लाखाच्या मर्यादेपर्यंत करता येईल.

९. बृहन्मुंबईमध्ये उपकर आकारण्यात येणा-या "अ" वर्गीय चाळींची दुरुस्ती करणे, मात्र एका इमारतीमागे रु.१०.०० लाख मर्यादेपर्यंतच्या म्हाडाच्या (घर दुरुस्ती मंडळ) निकषाप्रमाणे अनुज्ञेय असलेली कामे घेण्यात यावीत. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-१०९२/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.१.१९९३)

१०. घोषित केलेल्या गलिच्छ वस्त्यांमध्ये म्हाडा किंवा महानगरपालिका यांनी बांधलेल्या जुन्या सार्वजनिक संडासांची दुरुस्ती करणे. (शासन निर्णय क्रमांक: स्थाविका-१०९५/मातब/सीआर-१३/योजना-६, दिनांक १८.१.१९९३)

११. महानगरपालिका क्षेत्रात खालील कामे अनुज्ञेय :-
(शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२०००/प्र. २२५/का-१४४५, दिनांक २२.६.२००१)

१२. **सौंदर्यीकरण :-**

(१२.१) **मैदान बाग** - सुशोभित कुंपण मैदानाच्याबाजूला झाडांची लागवड, आसनांची सोय, कचरापेटी, प्रकाश योजना, पक्क्या स्वरूपाची खेळणी, पाणपोई.

(१२.२) **समुद्रकिनारा** - स्वच्छतागृह, प्रकाशयोजना, कचरापेट्या, पाणपाई. सुरक्षिततेच्यादृष्टिने उपाययोजना.

(१२.३) **तलाव** -सुशोभित कुंपण, तलाव स्वच्छ करणे (गाळ काढणे वगळून), प्रकाश योजना, लादीच्या मार्गिका, झाडांची लागवड, कचरा पेटी, आसने.

(१२.४) **नदी** - घाट बांधणे, झाडांची लागवड, प्रकाश योजना, सुरक्षा व्यवस्था, कचरापेटी, स्वच्छतागृहे,

(१२.५) **किल्ला** - झाडांची लागवड, बगीचा प्रकाश योजना, ऐतिहासिक माहितीचे फलक.

(१२.६) **वाहतूक बेट** - सुशोभित कुंपण, हिरवळ, प्रकाश योजना, रॉक गार्डन इ.

१३. पदपथ तयार करणे.

१४. रस्ते दुभाजक व संरक्षक कठडे बांधणे.(ज्यामुळे अपघाताचे प्रमाण कमी होईल.)

१५. हायमास्टचे दिवे बसविणे.

१६. रस्त्यावरील झाडांच्या संरक्षणासाठी ट्रीगार्ड बसविणे,

१७. शासकीय तसेच महानगरपालिका रुग्णालयांना ॲम्ब्युलन्स तसेच खासदार निधीप्रमाणे साहित्य खरेदी करण्यास अनुमती देणे.

१८. आठवडी बाजारात ओटे बांधणे.

१९. लहान लहान बाजारपेठांचे बांधकाम.

२०. महानगरपालिका व म्हाडाच्या मालमत्तेवर अतिक्रमण होऊ नये म्हणून कुंपण घालणे.

आठ) प्रकल्पबाधित गावठाण.

१. प्रकल्पबाधित गावठाणातील रस्ते, समाजमंदिरे, शाळा खोल्या इत्यादीच्या विशेष दुरुस्तीची कामे.

(शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०८९ /२१/योजना-६, दिनांक ८.६.१९८९)

नऊ) नैसर्गिक आपत्तीपोटी पुनर्वसनाची कामे.

१. राज्यामध्ये नैसर्गिक आपत्तीपोटी पुनर्वसन कार्यासाठी रु. ५.०० लाखाच्या मर्यादेत निधी उपलब्ध करणे. (शासन निर्णय क्रमांक : स्थाविका-२००२/प्र.क्र.२६८/का-१४४५, दिनांक ३१.१०.२००२)

दहा) नागरी सामाजिक वनीकरण:-

शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक :जीईएन-१०८९/१४८७/सीआर - ९९/८९/नवि-१६, दि.१८ ऑगस्ट,१९८९ अन्वये घेण्यात येणारी नागरी सामाजिक वनीकरणाची कामे :-

लोकोपयोगी लहान कामांच्या निधीतून देण्यात येणारी रक्कम शासनाने आपला वाटा म्हणून द्यावयाच्या एकूण ५० टक्के निधी इतकी मर्यादित असेल.

(शासन निर्णय क्र, एसडीपी- १०९०/७४/सीआर-२/योजना-६, दिनांक २.१.१९९१).
